

Respons

Irak: Sikkerhetssituasjonen for lavere og middels rangerte personer tilknyttet Baathregimet

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er sikkerhetssituasjonen for tidligere middels og lavere rangerte Baathmedlemmer?
- Dersom en person har hatt en middels rang i Baathpartiet og har hatt en fremtredende lokal rolle, hva er muligheten for at denne person vil være utsatt i andre områder (som en annen bydel i Bagdad, hos familiemedlemmer i en annen by/landsby etc.)?
- Er det regionale forskjeller?

Innledning

Personer som var medlemmer av Baathpartiet på et lavt eller middels nivå har ikke generelt sett vært utsatt for forfølgelse etter regimets fall i 2003. Det kan imidlertid finnes unntak, og da spesielt dersom personene har deltatt i operasjoner som andre har ønsket å hevne. Med forbehold om at man ikke har god nok kunnskap om hva Baathmedlemmer på ulike nivå har utrettet i kraft av sitt medlemskap, så er det antatt at lavere rangerte medlemmer ikke var blant dem som utførte grufulle handlinger mot opposisjonelle. Medlemskap var derimot påkrevet for å få en rekke stillinger i offentlig sektor og for å få innpass i høyere utdanning. Det betyr at alle etniske, og de fleste religiøse, grupper var representert i medlemsregistrene. Angrep mot tidligere Baathmedlemmer har i løpet av det siste året blitt sterkt redusert, men angrep kan fortsatt ikke utelukkes.

Sikkerhetssituasjonen for middels og lavere rangerte Baathmedlemmer

Utover på 1990-tallet ble medlemskap i Baathpartiet mindre eksklusivt enn det tidligere hadde vært. I 1988 antar man at partiet kun hadde rundt 30 000 medlemmer, tilsvarende 0,2 prosent av Iraks befolkning (Metz 1988). På 90-tallet ble partiet utviklet mer i retning av et masseparti. Medlemskap var en nødvendighet for de fleste ansatte i offentlig sektor og for de fleste studenter på universitets- og høgskolenivå (Struck 2005). Det antas at medlemsskaren utgjorde mellom 1 og 2,5 millioner mennesker før regimets fall i 2003 (Struck 2005).

Respons **Irak: Sikkerhetssituasjonen for lavere og middels rangerte personer tilknyttet Baathregimet**

Nettopp fordi medlemskap var en forutsetning for å kunne jobbe i offentlige sektor og for å studere, har ikke medlemskap på lavt nivå i Baathpartiet vært en forfølgelsesgrunn i seg selv. Det som i første rekke har avgjort om tidligere Baathmedlemmer har vært utsatt for angrep etter regimets fall er hvilke handlinger de har vært med på å utføre.

I henhold til UNHCRs siste rapport som bl.a. omhandler hvilke grupper som er spesielt utsatt for forfølgelse, har angrep rettet mot tidligere Baathmedlemmer avtatt i perioden 2008 og så langt i 2009 (UNHCR 2009). UNHCR forklarer nedgangen på to måter. For det første regner man med at de fleste som var tett knyttet opp mot regimet har forlatt Irak og at de gjenværende har sluttet seg til nye partier i maktposisjoner, eller fått nye posisjoner i offentlig sektor eller i den irakiske hæren. En annen plausibel årsak er at de shiamuslimske militsene har holdt en lav profil etter at de ble hardt slått ned av amerikanske og irakiske styrker våren og sommeren 2008 (UNHCR 2009, s. 170).

UNHCR påpeker likevel at angrep mot tidligere Baathmedlemmer fortsatt kan forekomme selv om de ikke lenger blir systematisk forfulgt. Da regner man med at det skyldes hevn for det tidligere regimets undertrykkelse av nære familie-medlemmer. En del av angrepene er dokumentert, men en må anta at flere av tilfellene aldri rapporteres.

Selv om man har kunnskap om Baathpartiets strukturelle oppbygging, så vet man fortsatt lite om hva som ble krevet av medlemmene på de ulike nivåene i organisasjonen. En antar imidlertid at de lavere og middels rangerte medlemmene først og fremst viste sin lojalitet til partiet ved å overvåke sitt nærområde og rapportere om illojalitet. Den kunnskap Landinfo har om dette er allerede beskrevet i flere notater¹.

På generelt grunnlag kan man imidlertid anta at lavere og middels rangerte medlemmer av Baathpartiet, eller andre som på lavt nivå var tilknyttet Saddam Husseins regime, ikke er spesielt utsatt for hevnaksjoner da denne gruppen ikke ble spesielt begunstiget av regimet utover det å ha en jobb i det offentlige eller en studieplass på et universitet eller høgskole. Man antar heller ikke at denne gruppen var blant de som i første rekke sto bak overgrep mot de som ble oppfattet som illojale mot regimet.

De som var med i hæren eller en av Saddam Husseins andre militære grupper, kan imidlertid tenkes å være mer utsatt fordi sannsynligheten for at de var med på maktovergrep mot regimekritikere og opposisjonelle er større enn for medlemmer som var ansatt i byråkratiet eller andre sivile sektorer.

Situasjonen for tidligere medlemmer av middels rang, men med fremtredende lokal rolle

Situasjonen for tidligere Baathmedlemmer som hadde en middels rang og en fremtredende lokal rolle er antakelig ikke stort annerledes enn for de med en noe høyere rang. I første rekke

¹ Landinfo (2008, 13. juni). *Baath-partiet. Medlemskapsnivåer og partiorganisasjon*. Oslo: Landinfo.; Landinfo (2008, 25. november). *Sikkerhetssituasjonen for tidligere høytstående medlemmer av Baath-partiet og Saddam Husseins militære grupper*. Landinfo: Oslo. og Landinfo (2009, 11. mai). *Om medlemskap i Baathpartiet*. Landinfo: Oslo. Alle rapportene er tilgjengelige fra <http://www.landinfo.no/index.gan?id=402&subid=0> [lastet ned 13. mai 2009]

vil angrep mot disse være knyttet til forhold de eventuelt har gjort seg skyldige i og om ofrene for disse handlingene søker hevn.

Om det er mulig for disse personene å søke tilflukt i andre områder enn der de tidligere holdt til, vil igjen bero på hvor alvorlige ugjerningene de var involvert i var og hvilken beskyttelse de har gjennom sin familietilknytning. En person som tilhører en innflytelsesrik familie har generelt sett bedre beskyttelse enn andre. Dersom en er blant sunnminoriteten i et shiadinert område og var tidligere lokal makthaver, kan en person være utsatt dersom han hadde misbrukt sin makt blant majoritetsbefolkningen. En slik person ville antakelig vært mindre utsatt for hevnaksjoner dersom han bosatte seg i et sunnidominert område i sentral-Irak.

En kan imidlertid ikke generalisere forholdene for de tidligere lokale makthaverne i Irak, men på generelt grunnlag må en kunne anta at en person er tryggest der han har familietilknytning og der familien tilhører majoritetsbefolkningen i området.

Regionale forskjeller

Alle etniske og de fleste religiøse grupper i Irak var representert i Baathpartiet. Likevel er det en generell oppfatning at majoriteten var arabiske sunnimuslimer, i likhet med Saddam Hussein. Nettopp fordi Baathpartiet i mange henseende begünstiget egne medlemmer, har disse etter regimets fall vært offer for målrettede angrep begått av shiamuslimske militante og andre som har søkt hevn pga. undertrykkelse av det forrige regimet.

Det antas at flere av de tidligere høyrangerte baathister som ikke har forlatt Irak, nå er bosatt i Mosul. Blant de 10 drapene på tidligere Baathmedlemmer og offiserer i Saddams hær som UNHCR har registrert i løpet av 2008 og 2009 ble to begått i Mosul. De resterende drapene fant sted i henholdsvis Kirkuk, Salah al-Din (3), Øst-Bagdad, Babel, Kerbala og Basra (UNHCR 2009, s. 170). Fem av personene hadde tjenestegjort i den irakiske hæren under Saddam Hussein og én person hadde jobbet i etterretningen. De fire andre var Baathmedlemmer eller høyrangerte byråkrater i det tidligere regimet (UNHCR 2009, s. 170).

Av dette fremgår det at angrepene rettet mot tidligere baathister kan forekomme over hele Irak. Det er imidlertid vanskelig å fastslå om motivene bak disse angrepene var at de var nært tilknyttet Saddam Husseins regime eller om det var andre private anliggende som lå bak.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- Metz, Helen Chapin (ed) (1988). *Iraq: A Country Study*. Washington, DC: U.S. Library of Congress. Tilgjengelig fra <http://countrystudies.us/iraq/> [lastet ned 8. mai 2009]
- Struck, Dough (2005, 3. februar). 'My Hands Are Not Stained With Blood'. *The Washington Post*. Tilgjengelig fra <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A59279-2005Feb3.html> [lastet ned 8. mai 2009].
- UNHCR, dvs. UN High Commissioner for Refugees (2009, april). *UNHCR Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Iraqi Asylum-Seekers*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49f569cf2.html> [lastet ned 11. mai 2009]

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.